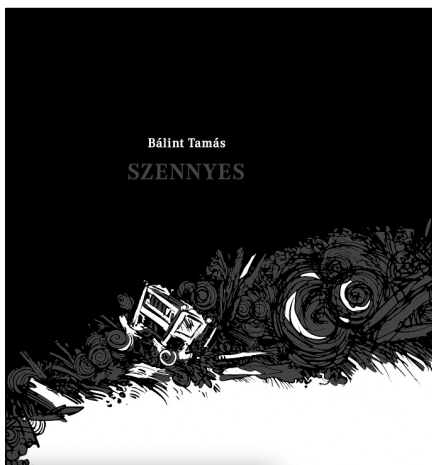

Miklóssi Szabó István
AZ ELHALLGATÁS MAKACS FOLTJAI

„Sziklaszilárd elszántság, lassan az agy is elindul, mégis mit a száj szól: értelmetlen motyogás csak.”

Bálint Tamás udvarhelyi költő legújabb, *Szennyes*¹ című kötete aligha kapta véletlenül azt a címet, amit. A szerző által kiseposz-ként beazonosított mű mélyen a társadalmi különbségek, a tragikus *sorskülönbségek* mélyére hatol úgy, hogy mindezt az ógörög drámákban található fátum teljesíti be. A hexameterekben megírt mű nyugtalanító kérdéseket vet fel, főként egy olyan világban (és erdélyi valóságban), ahol a családon belüli erőszak ijesztően fontos kérdés, már csak annak tükrében is, hogy a nyilvánosság elé eljutó adatok a legtöbb szociológus szerint csupán töredékét jelentik a valós adatoknak. Mindehhez még hozzájárul a társadalmi megbélyegzés, mely olykor inkább pusztítja el a problémát, mintsem foglalkozzon vele, *megoldja azt*.

Némileg leegyszerűsítve tehát hármaskörmű mondanivalójú művel van dolgunk, melynek gyökerei jól felismerhetően Arany János *Ágnes asszony* balladájában gyökereznek. Nyilván – hiszen másként aligha lenne értelme művének – a szerző sikeresen lépi túl a mintegy 170 éves távolságot, aktualizálja a témát olyannyira, hogy mondhatni: újat alkot belőle. Ezért és ezzel lezártnak is tekinthető a rokoni vonal a két mű között.

1 Bálint Tamás: *Szennyes*. KMTG Nonprofit Kft., 2021.

Bálint Tamás Ágnesének tragédiája annyira felkavaró, hogy önkéntelenül is felveti a kérdést: e sorok írója számoljon-e be a műben történekről, vagy pedig a titokzatosság, a meglepetés erejét használva inkább hagyja az olvasóra a tragédia erejének érzését. De beszámolunk, hiszen itt a mű (nyugtalanító) megmérettetéséről van szó.

Sorskülönbség: A huszonkét éves Ágnes és jegyese, Misi egy meg nem nevezett falu perifériájának lakói. Mindketten árvák, ezért állami gondozásban nőttek fel, külföldi segítséggel létrehozott portájuk akár a nyugalom szigete is lehetne, ha ezen árvaságot nem érzékeltetné velük a falu. Ágnes terhes, ezért otthon tevékenykedik, Misi egy helyi kertészetnél dolgozik, ahol ugyan az egyik alapemberré küzdötte fel magát, de a falu részéről való tartózkodás, no meg ki tudja, mi egyéb, lassan mételyezi az életét, ezért egyáltalán nem veti meg az alkohol örömeit. A szomszédok tartózkodását ugyancsak enyhíti a szülés híre, szinte egymást túllícitálva igyekeznének segíteni az árva párnak, hiszen ráfér a falura a vérfrissítés, a fiatalok innen inkább elmennek (tragédiája ez majdnem minden erdélyi településnek). De közbeszólnak az elemek: Bulcsú születésekor hetekig esik az eső, ezért akkora sártenger keletkezik portájuk körül, hogy csupán hevenyészett pallókon tudnak házukba bejutni (metaforikus leválása házuknak a faluról). A gyermek beteges, fejletlen, a hosszadalmas orvosi vizsgálatok végül döbbenetes eredménnyel zárulnak: Ágnes és Misi édestestvérek, ivadékuk minden betegsége a vérfertőzés eredménye.

Pusztítás: Nyilván elmarad az esküvő, s annak ellenére, hogy mit sem tehetnek sorsuk ellen, a falu is kiveti őket magából. Misi lassú leépülését felgyorsítja az alkohol, aztán végleg eltűnik, magára hagyva testvérét, gyermekét. Ágnes kénytelen prostituáltként keresni a betevőt, amivel szemben a falunak (hm...) ugyancsak ambivalens érzései vannak: egyrészt a férfiak kihasználják a borzalmas lehetőséget, másrészt egyre inkább nő a felháborodás. *„Égő fáklyákkal sorakoznak az emberek egyre, / mennyi az alszegi részekben épp mozdulni tud, össze- / vissza harangoznak, de a vasvillája is itt van / néhányuknak. Dühösek, féltékenyek, állhatatos mat- / rónák, karmuk elől menekülni kizárt, egyelőre / elfedi tagbaszakadtnak tűnő termetüket pár / püffedt orcájú atyafinak görnyeteg, éltes / háta, melyet támasztanak im a kifent, kiegyenge- / tett kassza mellett. Némelyek önként, van, ki parancsra / érkezik, olybá tűnő sorban, mintha vasárnap / templom iránt menet, éppen ahol megvetni*

szokásuk / mindenféle homályos, légből vett babonákat.” Ágnes alig bírja megvédeni gyermekét; miután mindenét elveszíti, külön intézetbe kerülnek. Az elemek lassan elpusztítják a megszenesedett roncsokat, Ágnesnek, Bulcsúnak, Misinek nyoma sem marad a faluban.

Fátum: Ebben a kontextusban az ember nem tehetett a sorsáról. Annál inkább a környezete: miért nem derítették ki a hivatalos szervek már az árvaházban, hogy az (akkor még) gyerekek között rokoni kapcsolat van? Miért merül ki egy közösség viszonyulása ehhez a tragédiához a pusztításban, és miért nem inkább a segítségben? Vajon olyannyira *nyomorultak* vagyunk, hogy csupán elpusztítani tudjuk azt, amiben a saját gyengeségünk tükörképét látjuk? A pusztulás *nyomai* – bármit is teszünk – megmaradnak! Ha nem a tájban, földben, akkor a lelkekben. Makacs foltjai ezek az elnyomott traumáknak: hiszen feledni teljesen csupán a pszichopaták tudnak. Ágnesék tragédiája valójában azt a társadalmat jellemzi, amelyben minden megtörténhetett. Tehát ebben az összefüggésben a költő súlyos társadalomkritikát mond ki, ami óhatatlanul is elgondolkodtat azon, hogy sok helyen sok pótolnivalónk van, és az egyik legelső a pótolnivalók között éppenséggel a társadalmi érzékenység, az empátia van ott. Hiszen e gyengeség-tükréből néz vissza ránk a családon belüli erőszak sok áldozata, akik inkább választották a hallgatást, az örök traumák életét, semmint a *szégyent* (a szennyest), a társadalmi megbélyegezés helyett. De lehet és érdemes ilyen életet élni?

Bálint Tamás nyugtalanító kötetét Nagy Sándor Zoltán illusztrációi teszik érzékletesebbé.